

„Църковенъ Вѣстникъ“

нализа всѣки петѣкъ
той има прѣвъ годината и три
приложения — по 1 книга отъ
4 печатни кола за всѣко
четиригѣсечие.

Годишната цѣна на „Църко-
венъ вѣстникъ“, заедно съ
трите приложения, за България
10 лева, а за странство 13 лева.

Единъ брой 15 ст

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

Абонаментътъ е годишенъ и
— всѣмото прѣдлагателъ —

Всичко, относеще се до вѣст-
ника, се изпраща до админи-
страцията на църковенъ вѣст-
никъ* въ г. София.

За обявления се плаща за първи
пакъ по 10 ст. на редъ съ
гармондъ, за всѣко повторени
по 1 ст.

Неплатени писма не се при-
матъ — р.ж.ковиси за седмичното
издание не се повърщатъ.

СЪДЪРЖАНИЕ.

Българския женски съюзъ. — Д.

Защо ни е религията?

На г. Д. Божковъ. — И. М.

Белетристика: Фабиола или старовръмскитѣ християни.

Църковна и обществена лѣтописъ:

I. Вътрѣшенъ отдѣлъ.

II. Външенъ отдѣлъ.

Български женски съюзъ.

Нашиятъ женски свѣтъ вече има своя съюзъ; всичко, що е просвѣтено и мисляще въ насъ между нашия женски свѣтъ — тъй се поне мисли—е сплотено въ едно цѣло и организирано за дѣятелностъ, та и за „борба“ — както се изразяватъ нѣкои отъ нашитѣ съюзени жени. За дѣлтелностъ — поле широко, цѣла още небутната *црлина*, и то чака своитѣ прѣдани и ревностни дѣлателие.

Женски училища, сиротопиталища, приюти за изоставени и скитающа се по улицитѣ момиченца, приюти — пансионии за сирачета или бѣдни момичета, които работятъ въ различни, вече фабрики и завѣдения; строгъ контролъ за тѣхния животъ вънъ и вътрѣ въ фабрицитѣ и приюта; грижата майчина за настаняване на такива бѣдни или сирачета момичета за слугини или работнички; строгъ контролъ надъ нашитѣ ступански училища въ възпитателно отношение; влизане въ тѣсно интимно отношение съ нашитѣ съществуващи женски манастири и метоси, щото тѣ да сганатъ, каквито бѣха нѣкога — огнище на духовното просвѣщение и приюти на сирачета и бѣдни момичета, додѣто порастнатъ и ветхиятъ въ бракъ, и прочее, още въпроси и задачи съставляватъ това широко поле за дѣлтелностъ, къдѣто всѣка българска жена може да овѣковѣчи името си, или чрѣзъ материални пожертвования, или чрѣзъ лична прѣдана дѣятелностъ.

Ние и другъ пакъ въ „Ц. В.“ изтъкнахме оная заслуга, която нѣкогашнитѣ наши

женски дружества принесоха за нашето възраждане и просвѣщение. Тия нѣкогашни наши женски дружества създадоха нашитѣ женски училища, нашитѣ женски читалища, къдѣто се държѣха сказки еженедѣлно; тия нѣкогашни женски дружества възпитаваха бѣдни и сирачета момичета — и на тия пожертвования и грижи дѣлжатъ своето образование много отъ днешнитѣ наши високо стоящи госпожи. Тия женски нѣкогашни наши дружества направиха ония демонстрации срѣщу грѣцкото духовенство, които подѣйствуваха мощно за прѣмахването на грѣцкитѣ владици изъ България; тия наши нѣкогашни женски дружества насърдчаваха своитѣ мъже въ тѣхната борба срѣщу грѣцкото духовенство; тия наши нѣкогашни женски дружества — съставени отъ съпруги и майки религиозни, и съ религиозна нравственостъ проникнати водѣха и борба: борба срѣщу модитѣ, като създадоха строго правило, щото всѣка мома и момъкъ да носятъ дрѣхи отъ мѣстенъ платъ; борба срѣщу разврата, срѣщу пиянството и срѣщу всѣка корупция. Па като се проучатъ народнитѣ ни движения срѣщу католическитѣ и претестантскитѣ мисионери въ онова далечно врѣме, ще се срѣцнатъ пакъ тия наши нѣкогашни женски дружества като главни инициаторки и инспираторки. И политическитѣ ни движения въ насъ се въртѣли много около тия наши нѣкогашни женски дружества: въ всѣки градъ женитѣ сж вършили най-важни роли на тайнитѣ комитети. Тая дѣлтелностъ и тая борба днеска липсева; тѣ като че сж изродени.

За дѣлтелностъ поле има, и ние посочихме въпроситѣ и дѣлата, които очакватъ прѣдани работници; па и за борба полето не е оскѣдно. Пороцитѣ, развалата и сл.бл.знитѣ се вмъкнали толкова на широко между нашия днешенъ женски свѣтъ, щото не сж оставили незачекнати и самитѣ святи училищни завѣдения.

Неотдавна вѣстницитѣ хроникираха за една скръбна и за плачь достойна случка съ едно малолѣтно момиче, ученичка отъ IV кл. на една дѣвическа гимназия, която, подммена отъ единъ злодѣецъ—прѣлѣститель, ои-

ла продадена въ едно развратно завѣдение на единъ мръсникъ за триста лева. И туй клето момиче било изтъргнато изъ тоя пѣкълъ съ много голѣма мъжа по настояването на нѣколко благочестиви граждани.

Хроникаираха вѣстниците туй грозно явление и го заминаха, като едно обикновено явление.

А туй явление маловажно ли е? Не открива ли то прѣдъ нашитѣ очи една грозна язва, която крадишкомъ подяжда най-дълбоко основитѣ на нашата нация, на нашата държава?

Какъ е можало едно 16 годишно момиче да се сѣти толкова рано за женидба? Кои сж причинитѣ, които развиватъ въ нашитѣ ученици и ученички толкова рано стрѣмление къмъ такива сношения? Кои сж причинитѣ, които разслабватъ нравитѣ въ нашата учаща се младежь, та се подаватъ често и леко на съблазни? Не е ли можало да се прѣдугади, както отъ страна на гимназиянитѣ власти, тъй и отъ страна на домашнитѣ на момичето, сквернитѣ примки, които е хвъргалъ мръсния прѣлъстителъ въ душата на младото момиче? Не е ли имало полиция да усѣти, че пжгува едно маловръстно момиче съ единъ прѣлъстителъ и да протелеграфира на всекъждѣ? Полицията въ Пловдивъ имала ли е нужда да защитава интереситѣ на единъ Киръ Янко, та да остави клетото момиче въ тоя мръсенъ вертепъ и да бжде подеѣтена тя за своитѣ свети обязанности като полиция, която трѣба да защитава *честта*, живота и имота на гражданитѣ? Къдѣ е Градинаровъ и какъ може да изчезне безслѣдно? Родителитѣ на Златка не видѣха ли отсѣтствието на дѣщеря имъ и какво сж сторили — въпроси, на които отговоритѣ ни откриватъ грозната и много грозна гледка за нашия общественъ, училищенъ и държавенъ животъ.

Като оставяме за сега на страна тия въпроси, на които може би ще се повърнемъ съ специална статия, ние се спираме на въпроса: Каква е обязаностъта на нашитѣ женски дружества, прѣдставлявани всички въ лицето на българския женски съюзъ въ София за подобни случаи?

Въ „Ц. В.“ бр. 24 и 25 въ статията подъ заглавие: „Истинското достойно участие на жената въ общественя животъ“ ние посочихме, какъ благороднитѣ и просвѣтени жени на западъ сж разбрали своята задача, посрѣдъ голѣмото зло, което владѣе въ днешния западенъ свѣтъ. Страждущето лице въ тая всеобща развала въ Западна Европа е пакъ жената, благодарение на кривото разбиране на тая жена, както своето назначение въ обществото, тъй своята задача. Потърси равноправностъ съ мъжа — тя намѣри унижение, и додѣто попрѣди, като

майка и съпруга бѣше господарка, днеска стана робиня, която мамятъ и прѣлъстватъ. а послѣ продаватъ и закопаватъ жива въ снѣзи пѣкъли, наречени вертепи на разврата; потърси свобода — дадоха и слободия, и, додѣто попрѣди като майка, съпруга и кжщовница бѣше владѣтелка надъ обществото и даваше тонъ на общественото мнѣние, днеска тя е стока, жива стока, съ която търгуватъ различни бюра, съставени отъ утайката на съврѣменото западно общество и свършва тая жена: или въ лудницитѣ, или по улицитѣ; остави тя кжщата, сѣмейството, съпружеския чертогъ и огнището, излѣзна на площадитѣ и обяви борба срѣщу своето собствено щастие, срѣщу своята свобода, срѣщу своето владѣтелско право — и получи пълнѣйша награда: най-съврѣшено и най-низко деградиране на нейното женско достоинство, и отъ висотата на своето омайно положение, тя бѣ низвергната въ дѣното на дола на паданието и прѣзрѣнието — въ нея не гледатъ вече жена за уважение и адмирация, а сжщество за удоволствия.

Срѣщу туй деградиране на жената, срѣщу туй търгуване съ жива женска стока — въ която жъртвитѣ сж невинни дѣвици, бѣдни вдовици, и изоставени сирачета, се сплотихж благороднитѣ образовани и религиозни дами, образувахж общества въ всека страна въ всичкитѣ по-главни европейски градове, които общества се сдружихж въ всемирепъ женски съюзъ и на които лозинката е: „жени, дѣвици — не излизайте отъ кжщата, отъ огнището, отъ брачния съпружески чертогъ — или ако сте излѣзнали, повърнѣте се тамъ по-скоро. Тамо като кжщовници, като майки, като съпрѣги ние сме господарки, ние сме владѣтелки, а вънъ — ние сме робинѣи, ние сме жива стока, ние сме вещь за удоволствие само, която вещь угрѣ: или ни вкаратъ въ лудницитѣ, или въ болницитѣ или ни изхвърлятъ на улицитѣ.“

Тоя гласъ на тия благородни и религиозни дами не е останалъ безъ резултатъ; той е пробилъ на всекъждѣ и въ него се вслушватъ вече всички държавни мъже, всички законодателни, всички учени и просвѣтени людие и всички се притичатъ на помощъ.

Прѣдъ неотдавнашната грозна случка съ ученичката Златка ⁽¹⁾ намъ се наложи въпросъ: нашия женски съюзъ въ София, който прѣдставлява всичкитѣ наши женски дружества, или по-добрѣ казано, цѣлия нашъ образованъ и ученъ женски свѣтъ — какво върши, той, каква задача си положилъ и каква цѣль гони?

¹⁾ Нѣкой ежедневни вѣстници обнародвахж опровержение отъ гимназията, че Златка не била ученичка. Туй не намалява грозотията; ако не е сега, тя е била ученичка.

Ние изложихме какви бѣхъ и какво вършихъ и извършихъ нѣкогашнитѣ женски дружества, т. е. нѣкогашнитѣ наши дами, макаръ и да не величаеха себе си съ ученостъ, макаръ и да нѣмахъ претенции за нѣкакво голѣмо знание. Тия наши простички, нѣ високо-добродѣтелни и дълбоко вѣрующа дами извършихъ великото дѣло на нашето възраждане, защото тѣ възпитахъ и отгледахъ борцитѣ, тѣ ги насърдахъ и кръпихъ, а пъкъ и тѣ сами зехъ участие въ борбата.

Днеска вѣмето е още по-благоприятно за работа, па и за борба.

Нѣкога нѣмахме публична домове, а днеска ще ги срѣщнете подъ високото покровителство на законитѣ и държавата почти въ всѣки провинциаленъ градъ, и въ тѣхъ стоятъ живи погребани много нещастни дѣвци, сирачета и измамани малолѣтни дѣца; нѣкога нѣмахме кафе-шантани — второ издание на домоветѣ — търпимости, а днеска съ тѣхъ сж накитени улицитѣ, не само на столицата нѣ и на по-главнитѣ градове; нѣкога въ публичнитѣ затвори нѣмахме жени, а сега въ затворитѣ женитѣ, както и тѣхнитѣ сестри въ обществото бързатъ да се изравнятъ съ мъжѣтѣ; нѣкога нѣмахме завѣдения, въ които да работятъ малолѣтни дѣвци, а днеска идѣте въ индустриалнитѣ фабрики, въ тутуневитѣ фабрики, въ печатницитѣ и въ другитѣ работилници и ще видитѣ, че тѣ сж прѣпълнени съ малолѣтни дѣвци, и нека некриемъ грозотията, много множество отъ тия малолѣтни дѣвци влизатъ въ тия завѣдения щастливи дѣца, а излизатъ озлочестени дѣвци — материалъ богать за проститутството; нѣкога нѣмахме бюра, които да улѣсняватъ далечни задъ океански пътешествия, а такива днеска имаме нѣколко, и срѣщу измамата и злоупотрѣбенията на нѣкои отъ тѣхъ, се принуди държавата да земе законодателни мѣрки. „Тия бюра изпращатъ само мъжѣе, а не и жени“ — ще възрази нѣкой. Да, сега се измамватъ само мъжѣе, нѣ не е далече деньтъ, когато подобни на Градинарова прѣлѣстителъ на Златка, ще се наплодятъ, и намѣсто въ Шловдивъ, невинигѣ жертви ще се отвеждатъ далече задъ океана, каквото туй правятъ прѣлѣстителитѣ на западъ, срѣщу които съ вържжили дамскитѣ дружества и интернационалния дамски съюзъ. Нѣкога нѣмахме майчинъ домъ, въ който пациенткитѣ да сж момичета малолѣтни дори и ученички, а днеска и туй имаме. Съ една дума, безвѣрието и безбожието, широко е отворило вратитѣ на всичко, що е скверно, на всичко що е порочно на Западъ, и развалата се вдворила съпрѣстолна съ нѣкогашната наша родна нравственостъ и добродѣтель и я затулила и изтикала дори.

Ето нива за дълителностъ; ето поле за борба.

Отъ женския съюзъ на българскитѣ дами споредъ ежедневиия печатъ, тия дни сж отивали въ народното събрание и на прѣдседателя сж връчили молба, отъ името на всичкитѣ наши женски дружества.

„Слава богу!“ — си помислихме; ето и нашия женски съюзъ тръгналъ по пътя на интернационалния женски съюзъ“. И въ това свое упоение ние мислено изброихме точки-тѣ въ петицията до народното събрание. Нашия женски съюзъ ще е искалъ навѣрно унищожаване на публичнитѣ домове, — тия гробове, въ които сж закопани толкова слабоумни и малолѣтни дѣвци, и отъ които се разпространя душевна и тѣлесна отрова между напата мъжка младежъ; ще е искалъ още и диганието на кафе-шантанитѣ или подъ новото название, вариететитѣ, които опропастватъ нашитѣ млади, които имъ изсмукватъ и здравето и парицитѣ (споредъ самопризнанието на единъ такъвъ младъ, той и негови нѣколко другари, редовни посѣтителъ на единъ кафе-шантанъ и на едно много добръ познато скверно завѣдение въ София, за три години сж дали всѣкой по десетъ хиляди лева; и това ние вѣрваме напълно); ще е искалъ понататкъ да се наставяватъ подъ прѣкия надзоръ на съюза стари жени, честни, религиозни и добродѣтелни, въ всичкитѣ фабрики и завѣдения, плащани отъ фабрикантитѣ, които жени да бдятъ върху живота и поведението на малолѣтнитѣ дѣвци, за да ги пазятъ отъ падение и измама; ще е искалъ да бждатъ настанени такива жени по желѣзницитѣ и паракоситѣ, та да бятъ върху всѣка млада жена или момиче, които пътуватъ самички или съ чужденецъ, да не би да сж жертва отъ категорията на Златка; ще е искалъ — изброяваме ние по нататкъ, въ университета и въ всѣка гимназия, въ всѣко ступанско училище съюза да има свои жени надзирателки стари и добродѣтелни, които да наблюдаватъ върху живота на студенткитѣ и ученичкитѣ тѣ, както вжтрѣ тѣй и вънъ отъ училището и да запазватъ отъ измама и падение слабодушнитѣ и довѣрчивитѣ момичета, а особно ония, които сж безъ родители; ще е искалъ тоже право да могатъ делегатки на съюза или на всѣко мѣстно женско дружество да иматъ свободенъ пристѣпъ въ всѣко женско училище, за да бятъ върху бѣднитѣ, сирацитѣ момичета и да даватъ своя рѣшающъ гласъ относително възпитанието на дѣвцитѣ; ще е искалъ отъ народното събрание, што въ София да се построятъ двѣ завѣдения: затворъ за жени, осждени за прѣстѣпление и завѣдения за момичета, останали безъ родители, или на бѣдни родители или пъкъ

момичета, паднали вече въ злочестия, които завѣдения да бждатъ подъ прѣкия надзоръ на съюза; ще е искалъ най-подиръ право, щото всеко женско дружество и съюза да може да дига углавно прѣслѣдване срѣщу всеки прѣлѣститель на малолѣтни дѣвици, на сирачета момичета или бѣдни, чиито родители по различни причини на несмѣятъ да дигатъ такава прѣслѣдване, каквото е случая съ единъ такъвъ гнхсенъ прѣлѣститель въ Ломската околия въ с. Вълчедръма, срѣщу когото озлочестенитѣ родители на тришъ по злочестото момиче не смѣяли да дигнатъ углавно прѣслѣдване, защото сж били негови длѣжници, както хроникиралъ бѣ мѣстния в. „Ломъ“.

Не: всичко туй нашия женски съюзъ не е искалъ а молбата му съдържала: да се допустне на женитѣ да бждатъ избирани за училищни настоятели, да бждатъ назначавани за околийски училищни инспектори.

Макаръ че имахме много да говоримъ върху тия точки въ молбата на съюза, ние днеска само ще кажемъ тия думи на интернационалния женски съюзъ: Почтенѣйши гослужи! Недѣйте отбива дѣвойката и жената отъ кѣщата, отъ огнището, отъ съпружеския чертогъ, отъ майчината люлка — защото тамо, и само тамо и въ тѣхъ жената е Господарка, пълна властителка, а вънъ отъ тѣхъ — тя е робиня, жива стока и вещь за удоволствия.

Д.

Защо ни е религията?

(Прѣписка между единъ учителъ и неговъ бившъ ученикъ).

(Продължение отъ бр. 49).

Посещавана се на учащата се младежъ.

Писмо I.

Тоя християнски моралъ, или религиозната нравственостъ е крѣпила нашия народъ и въ другити добродѣтели и го пазила отъ прѣстѣпления. Въ оуей врѣме еснафъ човѣкъ, търговецъ или селянинъ съ семейство и имотъ, нечувано е било да бжде сждевъ и осжжданъ за нѣкакво прѣстѣпление позорно. Ако въ затвора е попадалъ нѣкой, то причинитѣ сж били, или туна-бѣда за нѣкакво убийство, или пъкъ за политически и антифанарвотски обявления.

Тия мои положения наистина не сж подкрѣпени съ нѣкакви статистически данни — тогава не е имало такива — нъ всеки може да ги провѣри, като се интересува и разпита старитѣ люде въ града или селото, защото такива прѣстѣпления, понеже били редки, помнятъ се добрѣ. Първия свѣтъ, който тогава единъ еснафъ човѣкъ търговецъ или земледѣлецъ и скотовъдецъ селенинъ е давалъ на сина си сж били: „да бѣга отъ турското сѣдилище като отъ огънь. Ако има да зима, да кине, да рѣже, нъ въ сѣдилище не ходи да тѣжи;

ако му искатъ три пари, да дава петъ, нъ пакъ въ сѣдилище да не ходи. Клетва полагатъ ли му, да дава паритѣ, нъ да се не кълне: „за право дай, за право не се кълни. Гдѣто си зель — връщай; дѣто те върватъ — пази тая вѣра, като окото си. По курви не ходи, на карти не играй, съ няници и бездомници се не дружи, защото е казано: „ако искашъ да ме видишъ какъвъ съмъ, гледай съ кого другарувамъ.“ Тая религиозна нравственостъ на нашитѣ стари търговци, занаятчи и селени, въ тѣхното качество като обществени служители: общински кметове, старѣйшини, църковни училищни настоятели, първомайстори на еснафитѣ или же като ктитори на черкви и манастири, при всички безконтроленъ надзоръ надъ тѣхъ и надъ тѣхнитѣ дѣла — отговаряющи само и единствено прѣдъ своята свѣсть, служили сж съ рѣдка честностъ и свѣстностъ и въ онуй врѣме издигнахъ ония паметници отъ черкви манастири, училища, чешми, мостове, кидии и други богоугодни завѣдения, отъ които нѣкои съставляватъ наистина гордостъ на нашата тогавашно строителство и култура.

Тая религиозна нравственостъ на нашитѣ търговци, занаятчи, и селяни ги крѣпила въ пѣтя на тѣхнитѣ ежедневни житейски попечения и ги запазила отъ падение въ дни на мжки и материални несполуки, като знаели, че печалбата и загубата сж братъ и сестра, свързани една съ друга, слѣдвающи една друга и нераздѣлни една отъ друга; при печалбитѣ не сж се радвали изобилно, а при загубитѣ не сж се подавали на униние. Посрѣщали сж и печалбитѣ и загубитѣ съ молитва на устата: „Богъ дава, Богъ зема — и тѣй щастливи сж били и въ сполуки, и въ злополукитѣ, защото въ сполукитѣ не сж се самозабравяли и не сж ставали диглно-глави, а несполукитѣ посрѣщали съ пълна вѣра, че послѣ загубитѣ ще дойдатъ и печалбитѣ. Имало ли е въ онова врѣме между нашитѣ търговци и занаятчи или между нашитѣ селени ония самоубийства, каквито четемъ че ставатъ въ западна Европа, а почнахъ да ставатъ и въ насъ? Самоубийствата сж плодъ на безбожие, а бѣгатъ далече отъ дълбоко-върующитѣ християни.

Нашитѣ нѣкогѣшни родители считахъ за своя първа и главна длѣжностъ да възпитаватъ дѣцата си въ религиозенъ духъ, да всадятъ въ тѣхъ дълбоко религиозна нравственостъ, за това сж имали и покорни послушни и честити дѣца. Тогава чуло ли се е нѣкога, че синъ или дъщеря сж показали въ нѣщо съпротивление на родителитѣ си, че ги изпѣдили въ старини, или че ги били — както туй виждаме днеска на всѣка стѣпка. Да, религиозното нравствено възпитание е донасяло щастие на родителитѣ, щастие и на дѣцата.

Изъ рѣцѣтѣ на такива бащи и майки излѣзнахъ ония наши дѣйци, които извършихъ съ рѣдко себеотрицание и прѣданостъ великото дѣло въ нашата история — нашето възраждане.

Въ онуй врѣме всекое сѣмейство е считало за гордостъ, ако изъ него излѣзне монахъ или свещеникъ; поради това ние виждаме че най-първитѣ и заможни наши сѣмейства тогава сж давали своя пръвъ синъ, или първата си дъщеря въ манастиръ. Проучи драги Ал., живота и биографията на всичкитѣ наши велики иноци дѣйци, било като епископи, архимандрити, перомонаси

и свещеници или духовници, и ще видишъ че всички тѣ сж дѣца на най-първи и видни сѣмейства. Въ Кавалѣкъ, Калоферъ, Сопотъ, Самоковъ, Рила — къдѣто е имало женски манастири, всичкитѣ по видни инокини сж дѣщери на заможни и първи сѣмейства. Несполуката въ брака, каквато е имало всѣкога и ще я има, нѣкога се изкупвала и забравяла съ постригване въ иночество, а не както днеска съ падение. И коя мома е по-щастлива? да ли тая, която се посвѣти да служи Богу и се покрива съ орселъ отъ добри дѣла, добродѣтели и почитъ, или оная, която се отдале на сладострастие, и служи на своитѣ похоти и на порока, и послѣ се покрива съ безчестие и умира въ душевна скверность и въ тѣлесна смрадъ? Мисля че ти самичкъ ми казваше, какво твоята леля, сестра на брата ти, най-старата между всичкитѣ дѣца на дѣдати, е била инокиня, и днеска още помнишъ, колко добродѣтелна е била тя, колко набожна и правствена, и колко поука е внасяла въ бащиния ти домъ и въ всичкитѣ други къщи.

Азъ имамъ да ти кажъ още и това: дѣлото на нашитѣ инокини въ онуй врѣме въ различнитѣ градове, къдѣто е имало женски манастири, още не е зачекнато; туй дѣло на инокини скромни е останало съ мѣстна само оцѣнка и извѣстность, макаръ то да има голѣмо и прѣголѣмо значение за нашата обща култура. Нетрѣбва да се забравя, че въ всѣки женски манастиръ или метохъ, още прѣди 200 години сж били обучаващи дѣвници — гражданчета и селенчета на четмо и писмо, на ржкодѣлие и на религиозенъ животъ; тия скромни килии на по скромни инокини, сж били първитѣ наши женски училища. И ако се признава, че образованието на жената е дѣло благородно и създава добродѣтелни съпруги, спестовни къщовници, любящи майки и примѣрни гражданки — тогава трѣбва да признаемъ, че първитѣ пионерки за женското образование сж нашитѣ инокини и тѣмъ принадлежи честта и славата дѣто сж се сѣтили за просвѣщението на българката. Тѣхното обаче образование е създавало майки, съпруги християнки, гражданки и къщовници; тѣ сж въвеждали еманципацието на българката, но туй еманципиране се различава много и прѣмногo отъ туй, което въвеждатъ твоятѣ (вашитѣ) кликачки и вѣтрогонки социалистки, и съ което тѣ прѣмахватъ и религия, и браченъ съпругески животъ и къщовничество, а гражданството имъ се състои въ това да водятъ своеволенъ и пълень съ разпуста животъ, да отбѣгватъ съпругество и материнство — и дойде ли то срѣщу тѣхната воля, да пълнятъ улицитѣ, или майчинитѣ домове съ нещастни създания, плодъ отъ тѣхната прѣстѣпна и гнѣсна любовь.

* * *

Да, драги Ал., отъ дѣто и да погледнемъ въпроса за Религията и религиозното нравствено възпитание все ще дойдемъ до това заключение, че Религията единствена и само тя може да създаде щастливи и добронравни дѣца, щастливи и добродѣтелни момци и момичета, и щастливи, честни и добродѣтелни мъже и жени, бащи и майки, граждани и гражданки.

* * *

Въ писмото си ти още нѣкакъ авторитетно се докосваш до единъ тоже важенъ въпросъ, а именно: че религията и религиозното възпитание били възможни само при нѣкогашната простота, т. е. религията е има-

ла благотверно влияние върху човѣка, билъ простъ и неукъ; днеска обаче туй не можало да бѣде, защото, споредъ тебе „дѣто има наука — тамо религия неможало да има“.

И тукъ си грѣшенъ и заблуденъ.

Религията непротиворечи на науката, нито науката противоречи на Религията; тѣ служатъ една на друга да се допълнятъ. Религията върши нѣщо повече: тя служи да морализира науката т. е. да я направи да служи на човѣчеството, нѣ да служи само за доброто за благо на човѣка и за неговото истинско издигане. Религията прочее е най-полѣзната наука между всичкитѣ науки и безъ Религията науката не може да създаде нити да научи на моралъ — а безъ моралъ човѣкъ би билъ животно.

За да видишъ, какъ мислятъ по тоя въпросъ други людие, много по-учени отъ насъ, ще ти цитирамъ тукъ мнѣнието на нѣкои отъ тѣхъ.

М. Брюнетьеръ (M. Brunetiere) славенъ академикъ, като говори за тоя въпросъ, койго ни занимава, казва: „науката и прогреса можихъ ли да направятъ, щото тия важни и сжщественни въпроси: Отъ дѣ идемъ? Какво сме? Гдѣ стиваме? Какво е нашето произхождение, нашата природа, нашата сждба? — въпроса, които вълнуватъ човѣческия умъ отъ край врѣме — казвамъ спомогна ли науката, рѣшението на тия въпроси да се помърдне на напредъ?“

Не сж откритията на математиката, на алгебрата, тригонометрията, астрономията, които като ни научихъ, че Юпитеръ и Сатурнъ иматъ единъ сателитъ, една мѣсечина повече — нѣщо което човѣцитѣ не знаехъ, и се въртятъ съ едно обратно движение — сж рѣшили проблемата на назначението на човѣцитѣ отъ което 99-та частъ незнаятъ за тия открития на телескопа.

Не сж понататкъ откритията на наукитѣ физически и естествени: геологията, минералогията, химията, ботаниката, зоологията, физиологията, биологията, микробиологията съ скорашното чудо на лѣчитѣ Х., на лѣчитѣ Н., на ураниума, радиума, които прѣвърнахъ почти всичкитѣ закони, които бѣхъ приети до сега като догми, повече непрѣложни и неизменими отъ колкото догмитѣ, на Религията, които открихъ нови хоризонти върху моралната проблема, въ която трѣбва да се види всичко въ живота на човѣчеството.“ „Не сж сжщо и успѣхитѣ на филологическитѣ науки, на етиографията, или на науката за човѣческитѣ раси и наукитѣ исторически, отъ които очеквахме толкова едно рѣшающе прѣобразование, по което да може да се ориентира мисълта, което да може да хвърли една само свѣтлостна лѣча върху тѣзи мъчителни въпроси, които тѣй живо занимаватъ всичкитѣ смъртни; защото, както много чудесно казва Паскаль: „Азъ намирамъ добръ, дѣто не се вдѣлбочаватъ въ мнѣнието на Коперникъ; нѣ туй . . . нужно е за всѣки животъ да знае: да ли душата е безсмъртна или смъртна“.

На друго мѣсто (1) сжщия академикъ казва: „За мене и споредъ мене, азъ не разбирамъ, какво искатъ да кажатъ, когато говорятъ за „една научна нравственостъ“, или „основана на науката“. И наистина, тука не бива ли да запитаме: Какво е това наука? Какво добро може да бѣде една нравственостъ, осно-

(1) „Sur les chemins de la croyance“ p 249

вата върху химията напирямъ дори органическата, или върху геометрията? Нека свършимъ прочее съ тая шега (plaisanterie). Може да има учени мъже, които много полезно се занимаватъ съ нравствеността; можемъ и въ изслѣдванята да внесатъ въпроси морални . . . научна метода; най-послѣ можемъ да приемемъ, че има една „наука за морала“, нъ туй което никой не може и небива да каже, то е, че има една „научна нравственост“, или „основана на науката“; нито пъкъ може и бива да се каже, че познаването на нашитѣ длѣжности зависи въ какъвто и да било случай или въ какъвто и да било размѣръ отъ степента на нашето знание въ микробиологията. „Туй е вече друго устройство“, както е казалъ Паскаль. „Повече нѣщо, „научната нравственост“ може да прѣдъвика караници и юрочни схватки, каквито тия въ конгреса на свободомислящитѣ въ Римъ, прѣзъ Септемврий 1904 гад., въ тая не е способна да уравнива поведенията на чолцитѣ: липсва ѝ животъ. Въ нашитѣ лаборатории правятъ изкуствени яйца, нъ до сега и никога неще могатъ отъ тия яйца да излѣзнатъ пилета. Така е съ различнитѣ системи за нравственост, които се изнамѣрватъ отъ людие: тѣ сж бѣзплодни, ялови. И послѣ, научната достовѣрностъ и сигурностъ, която ни сочатъ, дали и тя не е неразклатима и непоколебима? Науката се създава и разваля всѣки день. Какъвъ шумъ не на правихъ съ пресловутия принципъ, споредъ който въ свѣта щѣло да има едно и сжщо за всѣкога количество материя и движение. Самата свободна воля, моралътъ и попятнето за Бога трѣбваше да бждатъ унищожени и съборени.

Днеска, тоя принципъ е разлюлянъ и разрушенъ на трески отъ най-славнитѣ учени; самая М. Роисагѣ е, който управлява и нацрвалява нападението и по начинъ най-безпощаденъ.

Прочее, хипотезитѣ научни сж движими и промѣнливи, както и пѣсцитѣ вавилонски; тия хипотези днеска се градятъ, за да бждатъ утрѣ разрушени“.

Е, драги Ал., когато научнитѣ хипотези, наречени истини, сж тѣй непостояни и промѣнливи, то може ли да се гради на тѣхъ вѣчната нравственост, която да ржководи сигурно и безбѣдно чловѣчеството въ пѣтя на неговото щастие? Какъ ще може да се гради трайно здапие на пѣсечлива почва, която всѣки часъ може да бжде отнесена отъ вихроветѣ. И такава промѣнлива нравственостъ не би ли била источникъ на най-смѣтни понятия, на най-грозни нещастия.

Само и единствено слѣдователно Религията е която може да ни научи туй, което е нужно да знаемъ за нашитѣ длѣжности къмъ Бога и чловѣка и да ни посочи ония истини, които сж търсили всичкитѣ философи, както въ Гърция и Римъ, тѣй и по-новитѣ. Това признаватъ всичкитѣ учени мъже и философи, които иматъ искреностъ. Нека чуемъ мнѣнието още на нѣкои учени. Философътъ Тесдоръ Жюфроя (Jouffroy): „Има една малка книжка — казва, той, която даватъ на дѣцата да я учатъ и върху която питатъ въ Църква: това е катихизиса. Въ нея вие намирате разрѣшение и отговори на всички въпроси . . . на всички безъ изключение. Попитайте християнина отъ дѣ произлиза чловѣческиятъ родъ, той знае; кждѣ отива — той знае; какъ отива за тамо — той пакъ знае. Потитайте туй

детенце, което никакъ не е помислило за своя животъ, защо е то тукъ на земята и какво ще бжде съ него послѣ смъртта му: то ще ви даде величавъ отговоръ, който може би, то не разбира нъ при това не намалява неговата цѣна. Попитайте го какъ е създаденъ свѣта и за колко дни, и какъ ще се свърши той; защо Господъ е създакъ на тоя свѣтъ животни, растения какъ биде населена земята, дали отъ едно сѣмѣйство или отъ много; защо чловѣцитѣ говорятъ много и различни езици; защо тѣ страдаятъ, защо се биятъ — и какъ ще се свърши всичко туй — то знае. Произхождението на свѣта, произхождението на видовете, въпроситѣ за раситѣ, за сждбата и опрѣдѣлението на човѣка, както на тоя свѣтъ, тѣй и на она; отношенията на човѣка къмъ Бога, длѣжноститѣ на човѣка къмъ ближния, правата на човѣка върху създаването — и за него нѣма нищо непознато. И когато туй дѣтенце порастне и стане голѣмо, то нѣма да има съмнѣние относително естественото право, относително политическото право и относително чловѣческото право: защото всичко това излиза, всичко това произтича съ ясностъ и като отъ само себе си чрѣзъ християнството. Ето което азъ наричамъ великата Религия. „Жофроя е можалъ да прибави — казва Абатъ Delmont — „велика наука,“ наука надъ наукитѣ, наука безъ която всичкитѣ други сж безполезни, а понѣкога и опасни.

(слѣдва)

На г. Д. Божковъ

(По поводъ напечатаното въ брой 85 на в. „Прѣпорецъ“ негово писмо)

Въ 46-й брой на уважаемия „Църковенъ Вѣстникъ“ бѣ помѣстена една моя статия въ защита на духовната Семинария. Въ тази статия азъ се постаряхъ достатъчно обективно да опровергая всички несправедливи и неискренни обвинения противъ тази послѣдната, отправени отъ единъ доскорошенъ неинъ учител. Не отказвамъ, че въ тази своя статия азъ казахъ нѣкои горчиви истини противъ г-нъ Божова, редактора на сп. „Духовна Пробуда“¹⁾, но тѣ бѣха заслужени, бѣха искренни — тѣ излизаха отъ дълбоко наболѣло сърдце. Кой знае, може би, пъкъ и нѣкждѣ да съмъ се лгаль, може би, не на всѣкждѣ да съмъ билъ достатъчно обективенъ, длѣженъ бѣше г. Б. да излѣзе и сжщо тѣй обективно спокойно да обори моитѣ мисли. Но той не направи това. Както винаги, въ подобни случаи, г. Б. сведе въпроса на лична почва. И вмѣсто обективна статия въ своето списание, дѣто най-много се лансираха хулитѣ противъ Семинарията, той пише писмо до Негово Високопрѣосвещенство Прѣдседателствующия на Св. Синодъ и го печати въ в. „Прѣпорецъ“ (брой 85 отъ 30-й мян. ноемрий). Самото писмо има много логически непослѣдователности, свидѣтелствующи, че то е писано въ силно възбудено състояние. Г. Б. се сърди на Високопрѣосвещения владика, комуто прѣдъ дѣлата

¹⁾ За заблѣзване е, че когато бжде притиснатъ до сѣзната нѣкой отъ г-дата, съставляюща редакционния комитетъ на „Духовна Пробуда“, той съ възмущение се отказа отъ писаното въ нея и отъ всѣкава отговорностъ за него и заявява, че той е само просѣкъ неинъ сътрудникъ

въ миналото се прѣкланя, а тѣзи въ настоящето осжда, че той допушалъ и даже поощрявалъ, казано свършено безоснователно, „да го ругаятъ“ въ Църковенъ Вѣстникъ (да се оборва писаното отъ него и да се указва на неговата неискренность, това по езика на г. Б. значило да се ругае) безъ всѣко основание и всѣкакъв поводъ, вмѣсто да му се укажели грѣшките (ами че това ние и направихме). И започва той, по старъ маниеръ, своята пѣсенъ противъ младитѣ, отъ него провъзгласени, „учени“ монаси и изригва редъ незаслужени хули противъ тѣхъ. Лично за мене, вмѣсто опровержение на статията ми въ Ц. В. писана на основание официални книжа, негови „особени“ мнѣния въ протоколитѣ на учителския съвѣтъ при Семинарията, на негови статии въ недавното минало и на печатни отзиви за него, за неговата „пробуда“ и нейното християнство, казва, че съмъ станалъ монахъ, защото, като дезертьоръ, трѣбвало да служа три години въ войската, че съмъ „пльзѣлъ“ прѣдъ Св. Синодъ само за пари и власт, че достатъчно било да ме изпратятъ въ родното ми село да п оповѣдвамъ християнството, щѣлъ съмъ да направя кой знае какво, че прѣди 3 — 4 мѣсеца съмъ ругалъ Високопрѣосвещенитѣ старци, наричалъ съмъ нѣкого отъ тѣхъ „вплочение на злото“, произнасялъ съмъ се лошо за единъ свой другаръ и за другъ нѣкой, които той не иска да излага (едно само забравилъ да каже, що говорилъ тукъ-тамъ изъ града, че въ писмата си до него съмъ му хвалилъ „пробудата“) — и всичко това съ цѣлъ да се печати въ Духовна Пробуда. Колкого мисли — толкова и невѣрности. Никога и отъ никдѣ не съмъ считанъ за дезертьоръ. Слѣдъ свършването на Семинарията въ Самоковъ, заминахъ да слѣдвамъ въ Русия, като студентиянтъ на Министерството на Изповѣданията и на Св. Синодъ и съ разрѣшението на испата военна власт. Въ продължение на всичкото врѣме на слѣдването си съмъ си идвалъ въ България и виждъ не ме е закачалъ. При това, още при трѣгването си за Руся бѣхъ далъ задължително, че слѣдъ завършване образованито си, ще приема духовния санъ, що и сторихъ три мѣсеца подиръ завръщанieto си, понеже искахъ да остана вѣренъ на обѣщанieto си и да послужа на църквата и народа, на които дължа образованieto си и то тѣй, кѣто църквата разбира, а не нѣкои нео-християни. Всѣжъники въ монашеско звание, много добрѣ знаехъ, че крѣпа монашески е тежкъ, особено тука дѣто има толкова едобросвѣстни писачи, но Богъ е съ насъ и у насъ. Той не оставя Своитѣ служители безъ подкрѣпа и утѣшение. Мене не е бланило нищо егоистично, защото мѣстото, което закамъ сега, заемахъ го и по-рано и, като воинъ Христовъ съмъ винаги готовъ да ида тамъ, дѣто св. църква мди, че ще ѝ бѣда най-много полезенъ. Никакви ницъ прѣди 3 — 4 мѣсеца не съмъ писалъ на г. Б. Писахъ му, наистина, двѣ „дѣлови“ писма, но тъкмо прѣди годя и нѣщо въ отговоръ на негови такива, съ които т ме молѣше да му направя нѣкои услуги: да му изпѣря едно удостовѣрение и му съобща, ако знаа, що е авало съ изпратения отъ него учебникъ въ Св. синодъ, и въ които между другото, ми даваше съвѣтъ да съ си увеличавалъ свѣтскитѣ приятели, защото въ дневнъ врѣме всичко отъ тѣхъ зависѣло. Писахъ

не на сегашния Б., който си е поставилъ за цѣлъ и счита това за гордостъ — да се бори съ църквата и духовенството, а на она Б., който работѣше заедно съ насъ за доброто на тази послѣдната. Никого отъ Синодалнитѣ старци, или нѣкого отъ другитѣ архiereи азъ не съмъ наричалъ зло въ църквата. За никакъвъ ректоръ не съмъ казвалъ лоша дума. Едно е само вѣрно, до колкото ме не лѣже паметта, че на неговъ въпросъ, му съобщавахъ, какъто, по слухъ, членоветѣ на комисията по прѣвода на Св. Писание получаватъ по толкова и толкова лева, че другаря ми надзирателъ освобождаватъ и на негово мѣсто пазначаватъ други. Не мога да пиша азъ, че той и послѣ освобождението му отъ надзирателството, продъл авалъ да се ползува бесплатно отъ квартира и храма. Азъ бихъ посвѣтвалъ г. Б., понеже той направи една подлостъ, като използва *по своему* интимитѣ писма на нѣкогашенъ свой другаръ, писани прѣди година, да направи и друга — да ги напечати издѣло.

Пъкъ и да прѣдположимъ най подиръ, че азъ съмъ критикувалъ нѣкои разпореждавния на висшето началство, казалъ съмъ нѣкоя остра дума противъ нѣкого по поводъ известна негова постѣпка, която на мене се е показала не добра, нимъ съ това се разрѣшава въпроса? Нимъ това е сжщото: анонимно въ разни вѣстници да се ругаятъ лица и учреждения? Пъкъ и освѣнъ това, тѣзи писма сж писани въ такова врѣме, когато азъ не бѣхъ се още добрѣ ориентиралъ, слѣдствие на цѣла мрѣжа отъ интриги. Всѣки денъ г. Б., кога чувствувалъ, че ще бѣде отстраненъ отъ Семинарията и замислялъ борба противъ църквата и нейнитѣ учреждения, за да спечели повече недоволници противъ Св. Синодъ и канцеларията му, ми шумѣше на ухото, че еди кой-си така каза за тебе, че еди кой-си така те озачестви и пр. Но този кошмаръ скоро мина. Печално е, но е фактъ, че слѣдствие на педобросвѣстни писачи, много млади богослови се завръщатъ съ много или малко неразположение къмъ Св. Синодъ и особено къмъ неговата канцелария. Толкозъ за себе си.

Сега, дали азъ безъ всѣкакъвъ поводъ и безъ всѣкакво основание излѣзохъ да пиша противъ Духовна Пробуда и противъ нейния вдхновителъ, както твърди самъ той? Много се лѣже. Защото, ако бѣше така, като го знаа какво цѣте е и, че който го е помирилъ единъ пѣтъ, не повтаря, азъ не бихъ излѣзълъ противъ него. Но дългъ бѣше на нѣкому отъ насъ да стори това, макаръ и съ рискъ да бѣде охуленъ отъ него. Колто пѣти той подхвърли Семинарията и нейнитѣ възпитатели безъ ни единъ пѣтъ да се спре и обоснове своитѣ закачки. Най-подиръ, той дойде до тамъ, че нарече Семинарията „бастиля на духа“, „кору-багла ско пкълъче“ (не е вѣрно, че сами семинариститѣ така пишели за тази послѣдната по тарабитѣ. Азъ мислѣхъ, че поне това едно той самъ измѣдрилъ, но указа се, че и него е открадналъ отъ единъ руски журналъ. Нѣкой-си руснакъ нареклъ рускитѣ духовни училища така и той го приписалъ на нашета Семинария) и послѣ се сърди, че единъ неговъ бившъ другаръ излѣзълъ да го опровергава. Не е важно г. Б., дали вашъ приятелъ или неприятелъ пише, а дали той истината пише. Опровергайте

го, ако сте прави. Казахъ ви, че вие хапите на лъво и на дъсно вамъ неприятни личности, ами не е ли вѣрно? Турнете ржката на сърдцето си и кажете, че много отъ анонимниѣ статии въ в. в. Прѣпорець, Народно Единство, Работническа борба и сп. Духовна Пробуда не сж ли писани или инспирирани отъ васъ? Казахъ ви, между прочемъ, че единъ професоръ се възмущавалъ противъ вашето списание и го повърналъ. Вие отричате това, а азъ отново твърдя и той е сжщиятъ, когото сте питали да не е той, но той отъ деликатностъ, или по забрава не видалъ положителенъ отговоръ. Баджанактъ на професора, вашъ приятель, отъ когото е чуто това и сега не го отрича, па и не може, защото е казано въ присягството и на други хора. Казахъ ви, че получавахте 70 — 80 лева „писалъ не писалъ“ въ Ц. В. — и това е вѣрно. Отъ васъ се искаше да давате по една оригинална статия за всѣки брой на вѣстника. Питамъ ви: извѣдняхте ли точно Синодалното писмо? Не давахте ли често пѣти прѣводни статии, а и много пѣти нищо не изпращахте? Ами вие ли сте прѣводачтъ на о. Петровата книга „По стѣпикитѣ на Христа“, която въ редъ броеве печатахте въ Ц. В. и послѣ издадохте отдѣлно съ вашето име? Не казахте ли на нейния сжщински прѣводачъ, че погрѣшно сж подписали вашето име и неловко ви било послѣ да откривате това, а въ сжщностъ самъ съзнателно се бѣхте подписали? Казахъ ви най-подиръ, че имате смѣтно понятие за християнството, ами че това ще ви го каже всѣки, който що-годѣ разбира отъ богословие и чете вашитѣ стани. това е констатирано и въ печата. Не искамъ да цитирамъ Ц. В. Вижте сп. Благовѣстителъ (м. юний) какъ единъ нашъ другаръ академистъ квалифицира християнството на Духовна Пробуда.

Но всичко това бѣше казано отъ мене между прочемъ. Главно азъ обвинявахъ г. Б. въ това, че той е неискренъ, като пише сега така противъ семинарската програма и противъ живота въ нея въобще. А че то а е вѣрно, и азъ не съмъ писалъ противъ него безъ основание. ще му докажа не съ интимни писма, каквито и азъ притежавамъ, но съ документи, извлѣчени отъ официални книжа и съ статии, писани отъ него въ Ц. В.

Въ началото на учебната 1902/903 година, кога Семинарията стана шестокласна, Св. Синодъ възложи на учителския Съвѣтъ при нея да изработи програма за тази послѣдната. Учителскиятъ съвѣтъ слѣдъ дълга подготвителна работа, съответно цѣлтъ на Семинарията: да приготви просвѣтени пастири за Българската църква, изработи проекто-програма, въ която се даде прѣдметство на богословскитѣ прѣдмети, но достатъчно се застъпваха и общеобразователнитѣ такива. Тази програма бѣ утвърдена отъ Св. Синодъ и дѣйствува въ Семинарията и до сега, съ нѣкои малки измѣнения, именно, за Св. Писание бѣха прѣдвидѣни 21 часа, а сега се изучава само съ 17 часа, а за Педагогията — 4, а сега — 5.

Но г. Б., тогава учителъ въ Семинарията, не останахъ доволенъ отъ тази програма, понеже въ нея се давало мѣсто и на Ботаника, Зоология и тѣмъ подобни прѣдмети и остава на особено мнѣние. Въ послѣдното той буквално казва: „Не ще съмнѣние, че Зоологията и Ботаниката сж интересни прѣдмети. Но въ Духовната Семинария тѣ ще заематъ само излишни часове и нищо повече. Ученицитѣ по тия прѣдмети ще повтарятъ онова,

що сж учили въ III класъ или, което е най-много, ще изучаватъ латинскитѣ имена на разнитѣ видове расегния и животни, които нѣма да ги ползватъ въ живота. А да се учи нѣщо повече е невъзможно: съ единъ часъ (по Ботаника) въ седмицата въ една година какво може да се мине? . . .

„Повече часово за естествена история въ Духовната Семинария не могатъ да се прѣдвидятъ; съ единъ часъ тя ще бѣде само луксъ въ програмата и брѣме за паметъта на ученицитѣ. Ето защо тя трѣбва да се изхвърли. Духовната Семинария отъ туй нѣма да загуби. Въ рускитѣ духовни семинарии въ Цариградската семинария, въ Халкинското б. училище нѣма „Зоология и Ботаника“ — куцатъ ли отъ това — тия учебни заведения? Азъ мисля че въ едно сръдно и при това специално учебно заведение, не трѣбва да се прѣподаватъ толкозъ много и разнообразни прѣдмети. Нека по-малко, па по-хубаво. Два „заяка“ едновременно не се гонятъ. Духовната Семинария не може да дава, и богослови, и естественици, и педагози, и филолози, и пр. и пр. Нейната задача е да приготви „просвѣтени свещеници“, а просвѣтата иде не отъ „тичинскитѣ“ и „жабитѣ“. Повече внимание да се обърне, по-големо мѣсто да се даде на богословскитѣ прѣдмети въ свръзка съ философията и историята — гражданска и църковна — тѣ сж най-вече наукитѣ, които, азъ мисля, ще подготвятъ нашитѣ ученици, за да бѣдатъ просвѣтени свещеници. (Протоколъ № 32, 30 юний 1903 год.).

Нѣщо повече. Въ друго едно свое особено мнѣние г. Б. изказва желание щото даже и всички общеобразователни прѣдмети да се прѣподаватъ само отъ богослови, а ректорътъ и инспекторътъ да бѣдатъ духовни лица.

Сега нека ни позволи г. Б. да го попитаме: кога той е билъ правъ, тогазъ, когато е искалъ въ Семинарията да се изучаватъ само богословски прѣдметъ въ свръзка съ философията и историята, като се изхвърлятъ всички други прѣдмети ли, или сега, кога пише че въ Семинарията жива наука не се изучавала че само „трѣбници и катизми се учили, че „мъртва“ наука югословие — се прѣподавала, а прѣдметитѣ, които щ ползватъ въ живота семинариститѣ, като Естествена история, Педагогика и други се изучвали съ по единъ часъ въ годината“?

При това, нека знаятъ читателитѣ че Педагогиката се изучава съ 5 часа (по-рано бѣше прѣдвидѣно 4), защото прѣдъ видъ отдалеченостъта на Семинарията отъ града ученицитѣ нѣматъ възможностъ да спитиратъ. Иначе, Педагогиката би се изучавала съ пѣте часове.

Другъ пѣтъ г. Б. като съредакторъ на Ц. В., за да опровергне несправедливо сложилото се мнѣние, че въ Семинарията ученицитѣ зубрятъ само трѣбници и катизми и въ църква ходятъ (сега и г. Б. та мисли) той, възползуванъ отъ нѣкакво-си посѣщение въ Семинарията отъ гимназисти, дословно пише: „Тия и нѣкои възпитавци за Семинарията имали гоститѣ ученицитѣ на тукашната гимназия. Между разговорѣтъ, които обикновено ставаха, единъ отъ гимназистѣ съ очевидна надмѣнностъ подметналъ: „а, нима ви наете нѣщо отъ

наука? Вие се учите само „тропари и кондаци“ да четете и въ църква по нѣколко часа на день да стоите“

Семинариститѣ замълчали, бояли се да не оскърбятъ гоститѣ си съ своитѣ възражения.

— Елате, моля ви се, слѣдъ мене, съобразилъ единиятъ семинаристъ и подвелъ гимназиститѣ къмъ програмата, която била окачена на видно мѣсто въ коридора. Вижете, що учимъ ние тука. Не сж само „кондацитѣ и тропаритѣ“, не е само църквата *макаръ и тѣхъ да не прѣнебръзваме*.

Гимназиститѣ се зачели и се зачервили: видѣли, че въ Семинарията се изучаватъ повече прѣдмети, отколкото даже въ самата гимназия. Единъ гимназистъ си взелъ и бѣлѣжка на учебнитѣ прѣдмети. Тѣ били: Св Писание и изрежда г. Б. всички семинарски прѣдмети, които и азъ миналий пътъ процитирахъ.

„Тогавъ васъ защо ви игнориратъ, попиталъ единиятъ гимназистъ? Защо не ви считатъ равни по образование съ педагогиститѣ, наприм, когато вие стоите по-високо отъ тѣхъ; защо въ повечето случаи прѣдпочитатъ за народни учители свършилитѣ други учебни заведения, а не васъ? Защо още не ви допускатъ въ университета когато и класическитѣ езици изучавате (6 год. повече отколкото въ гимназиитѣ) и въ общеобразователнитѣ прѣдмети нищо не отстъпвате на гимназиститѣ? 1)

— Защото до сега Семинарията не е била уредена и не е имала тая програма, съ която вие се сега запознавате, отговорили семинариститѣ. За напрѣдъ, ние се надѣваме, семинариститѣ по 6-то класната програма ще бѣдатъ допускани въ университета, и ще стоятъ на първо мѣсто когато се избиратъ народнитѣ учители . . . 2), Мислилъ ли е г. Б. кога е писалъ това, че ще дойде день той да заеме мѣстото на гимназиститѣ и не вече по незнание, а по нѣщо друго и че неговиятъ по-младъ другаръ по учителствование ще го разубѣждава въ това? . . .

А ето какъ г. Б. рисуваше живота въ Семинарията въ редъ броеве отъ Ц. В., подъ надсловъ „изъ живота на Семинарията“: „Ученицитѣ въ Семинарията се чувствуватъ като въ дама си“, „тѣ сж бодри живи, пълни съ енергия“. Въ пансиона „животътъ е оживенъ“, „ученицитѣ прѣкарватъ врѣмето си приятно“. „Управлението на Семинарията взема взема всички мѣрки за поддръжане въ ученицитѣ весело настроение“ и др. такива. А че това е така, за това говори и рапортътъ на главния инспекторъ - лѣкаръ до Министра на Народната Просвѣта.

Така пише г. Б. за семинарската програма и за живота на семинариститѣ. Така пишатъ и всички здравомислящи, непрѣдубѣдени хора. Но излѣзе той изъ Семинарията и започна, подобно на онзи журналистъ, който тѣй добръ е охарактеризиралъ нашиятъ писателъ Р. В. Радевъ въ книжката си „Весели минути“ подъ заглавие „Характеръ“, да атакува послѣдния въ своето списание. Умногу мало довлѣтъ,

Съжелявамъ, ако азъ съмъ станалъ причина, да излѣе г. Б. още единъ пътъ злѣчката си противъ нѣкои

мои и негови бивши близки другари, както и противъ почитаемия редакторъ ни Ц. В., когото неотдавна, кога се борѣше съ неговия прѣшественикъ, хвалѣше за хубавитѣ му статии.

И. М.

Белетристика.

Фабиола или староврѣмекитѣ християни.

(Продължение отъ бр. 45).

XI.

На другия день сѣдията седѣлъ на столъ насрѣдъ площада. Наоколо се събралъ народъ. Най-близо до сѣдията стояла жена, облѣчена съвсѣмъ просто. Това било Фабиола.

Довели Агнеса на площада. И сега лицето ѝ бало сжщо тѣй спокойно и свѣтло, както и миналия день, когато Фабиола била при нея.

— Защо не е вързана съ вериги? — запиталъ сѣдията.

— Тя е тѣй мирна и послушна, като овчица — отговорилъ началникътъ на войницитѣ.

— Споредъ закона трѣбва да бѣде вързана съ вериги. Да се върже!

Палачътъ избралъ най-малкитѣ желѣзни гривни и ги турилъ на рѣцѣтъ на Агнеса. Тя тѣжно се усмихнала и си отпуснала рѣцѣтъ; рѣцѣтъ ѝ били толкова малки, щото веригитѣ паднали при краката ѝ.

— По-малки вериги отъ тѣзи нѣма — мърморалъ палача — защо сж вериги: тя съвсѣмъ е още дѣте!

— Агнесо! ти са още тѣй млада, щото те жалимъ и искаме да те спасимъ. Ти отъ дѣтинство си расла съ християнитѣ и не по своя вина си станала християнка. Отречи се сега отъ лѣжливото, врѣдителното християнско учение, приеми нашата вѣра и се поклони на боговетѣ на Римъ. Не бързай да отговаряшъ, по-напрѣдъ помисли.

Подале ѝ чаша съ вино.

— Излѣй виното прѣдъ нашия богъ Юпитера — само го излѣй. Тѣ ще помислятъ, че ти се отричашъ и ще те пуснатъ. Сама си мисли, [какъ си искашъ, никой нѣма да ти се бърка, само излѣй виното.

Агнеса се прочувствувала, ѝ сълзи бликвали изъ очитѣ ѝ. Сѣдията чакалъ отговоръ, а войницѣтъ държалъ чашата съ виното и почти я тикалъ въ рѣката на Агнеса. Доста е само да поеме чашата, и тя е спасена! Агнеса втрѣнчено гледала на чашата, тихо си протегнала рѣката и . . . блѣснала чашата отъ себе си.

Лицето ѝ станало по-свѣтло, и очитѣ ѝ заблѣщѣли.

— Не мога да излѣжа себе си и всичкитѣ, които стоятъ тукъ. Вашитѣ богове не сж богове, а идоли. Само единъ Богъ има надъ всинца ни, и отъ Него излѣзва животъ и смъртъ!

— Посечете ѝ сега, тази минута! — извикалъ сѣдията.

Агнеса издигнала рѣцѣтъ си къмъ небето и паднала на колѣнѣ. Съ малкитѣ си рѣцѣ тя зела гѣстата си дълга коса, раздѣлила я на двѣ части, прибрала я къмъ гърдитѣ си, и мълкомъ погледнала за послѣденъ пътъ на небето.

1) Тука г. Б. е сгрѣшилъ малко, защото класическитѣ езици се изучаватъ въ Семинарията само 4 години.

2) Ц. В. бро ѝ 13-й отъ 1905 г. д. в. о.

Слънцето се показало прѣзь облацитѣ, и косата на Агнеса заблѣстала на слънцето, като злато; наоколо станало свѣтло и весело, Агнеса се усмихнала на слънцето и тихо си навела главата. Тя стояла на колѣнѣ прѣдъ палачитѣ, облѣчена въ бѣла дрѣха съ кръстосани на гърдитѣ рѣцѣ, и покорно, кротко чакала смъртта си.

Всички мълчели и не се мърдали. Дори палачтъ не можелъ изведнажъ да дигне ножа да я посѣче. Най-послѣ, за да свърши по-скоро, той се замахналъ надъ нея и . . . Агнеса паднала мъртва. Бѣлата дреха се покрила съ кървави ивици.

Тълпата извикала „ахъ“! и трѣпнала, трѣпнала и Фабиола.

Блѣдна като смъртъ, тя се доближила до тѣлото на Агнеса, свалила си шала и покрила съ него тѣлото на убитата.

На тълпата се повредило това и тя заплѣскала съ рѣцѣ.

— Сѣднице! — казала Фабиола на сѣднията; — дозволи ми да зема тази нещастна. Азъ я обичамъ повече отъ всичко на свѣта и искамъ сама да я погребя

— И ти ли си християнка?

— Не, азъ не съмъ достойна да се наричамъ още християнка, защото у мене нѣма още сила тѣй покорно да прѣнасямъ страданията, както всичитѣ християни. Но онова, което азъ сега видѣхъ, — смъртта на това — почти още дѣте, всѣкиго едного ще наваря да зема страната на християнитѣ.

Сѣднията се намусилъ.

— Какви сѣ тия думи? — запиталъ той.

Фабиола казала:

— Азъ казвамъ, че онази вѣра, която зановѣдва на човѣцитѣ да правятъ добро, да обичатъ мѣстителитѣ си и тѣй покорно да умиратъ, както умрѣ тази мома, — е подобра отъ вашата вѣра.

Тя се обърнала къмъ народа и казала:

— Кажете, коя вѣра споредъ васъ е по-добра: онази ли, която заповѣдва да убиваме добритѣ човѣци, или вѣрата на Христа, която е близо до сърдцето на всѣки човѣкъ и гласътъ на която всѣки човѣкъ слуша въ себе си?

Тълпата мълчала.

— Какъ ти е името? — Запиталъ сѣднията.

— Фабиола.

— Лицето на сѣднията станало ласкаво. Той казалъ:

— Азъ много съмъ слушалъ за тебе и за твойтѣ добри работи. Ти си роднина на тази клѣтница, и за това ти позволявамъ да ѝ земешъ тѣлото.

ХП

Всичкитѣ планове на Фулвия да грабне богатството на Агнеса не сполучили. Той искалъ да отиде въ тъмницата при Агнеса и да я помоли да го земе за мѣжъ и да побѣгне съ него отъ Римъ; но роднинитѣ на Агнеса не го допуснали до нея. Послѣ слѣдъ смъртта ѝ той молилъ римския императоръ да заповѣда да му дадатъ богатството на Агнеса. И тукъ излѣзло несполучливо. Завистницитѣ на Фулвия вече успѣли да наговорятъ на императора, че Фулвий неумѣло водѣлъ всичко това дѣло, че трѣбвало да се ловятъ християнитѣ тайно, а не прѣдъ очитѣ на народа, и ето по случай смъртта на Агнеса изъ цѣлия градъ наченали да

говорятъ, наченали да подмѣтатъ за вѣрата си, че тя не е добра, ако за нея трѣбва да се убиватъ такива човѣци. Императорътъ се уплашилъ и заповѣдалъ да спратъ за нѣколко врѣме гонението на християнитѣ, до като утихне мѣлвата въ народа. А когато отишелъ при него Фулвий, то той му се разсърдилъ, казалъ му, че той не само че не заслужава награда, но него самия трѣбва да убиятъ, не му далъ нищо и го изпѣдилъ.

Богатството на Агнеса споредъ закона прѣминало къмъ Фабиола. Когато Фулвий узналъ за това, той се разсърдилъ, и всичката му злоба се обърнала къмъ Фабиола. Той се накаралъ да отиде при нея и да поиска отъ нея паритѣ, или да я убие и свѣсѣмъ да напусне Римъ.

Слѣдъ смъртта на Агнеса, Фабиола свѣсѣмъ напуснала богатия си животъ. Тя, по желанието на Агнеса, прѣнесла се заедно съ Сира въ къщата на Агнеса, и заедно съ Сира наченала да върши онова, което вършела Агнеса. Всѣки денъ тѣ били заняти: при тѣхъ ходѣли разни човѣци, повечето бѣдни, просѣли: или ствѣтъ, или помощъ, ходѣли и гладни, и одрипани. Тѣ ги хранѣли, помагали имъ и съ дума, и надѣло. Ходѣли по тъмницитѣ и тамъ вършели всичко, което можели, и което трѣбвало. На всѣкадѣ ги обиквали, и често самитѣ бѣдни ходили при тѣхъ и имъ помагали въ работитѣ за бѣднитѣ.

Фулвий намѣрилъ, най-послѣ, къщата, гдѣто живѣла Фабиола, и влѣзълъ при нея. Изпървомъ той, не я позналъ. Тя била облѣчена въ най-прости дрѣхи, съ каквито ходятъ робинитѣ. Прѣдъ нея стоели кошници, и въ тѣхъ тя турѣла хлѣбъ, мѣкво, яйца. Дѣцата на бѣднитѣ смъщо тѣй били тамъ въ стаята; едни играели, други ѝ помагали да нарежда.

Когато Фулвий влѣзълъ, Фабиола си обърнала главата и трѣгнала. Изпърволъ очитѣ ѝ блѣснали не добро; послѣ лицето ѝ поблѣднѣло, угризило се и на очитѣ ѝ се показали сълзи. Тя казала;

— Защо си дошелъ да ме смущавашъ? Махни се отъ мене, тежко ми е да те гледамъ. Ти ми науми ужасното врѣме — смъртта на сѣжнитѣ ми човѣци.

Фулвий каза:

— И на мене не е леко; азъ дойдохъ при тебе за работа. Кажи ми, Фабиоло, защо ти сѣ сега пари? Азъ виждамъ, ти живѣшъ свѣсѣмъ бѣдно — дай ми Агнесинитѣ пари; тѣ не сѣ твой, а мои. Ти, безъ да се трудишъ, ги зе, а пѣкъ азъ се мѣчихъ за тѣхъ, лѣгахъ, убивахъ човѣци и най-послѣ изгубихъ свѣсѣстта си. Дай ми ги — тѣ сѣ мой, азъ съмъ ги заслужилъ.

— Заслужилъ? Нещастнико! Ти, както виждамъ, наистина си изгубилъ свѣсѣстта си! Тебе не ти стига това, че си убиецъ на Агнеса, ами искашъ още награда за това? Събуди се, свѣсѣстта не всичко прощава; ще дойде врѣме и ти ще чуешъ гласътъ на свѣсѣстта и ще дойдещъ въ ужасъ отъ работитѣ си.

Фулвий затрѣпералъ.

— Мълчи, Фабиоло, това не е твоя работа! Мене и сега ми се мѣрка сѣ Агнеса, какъ стоеше въ бѣла дрѣха на колѣни, какъ бѣше си навела главата и чакаше, до като я посѣгатъ. Не ми говори нищо за това, азъ не искамъ да мисля за това. Дай ми само паритѣ ѝ, и азъ ще отида далеко; дай ги, или ще те убия!

— Не мога да ти давамъ пари; ако ти ги дамъ,

то ще ги отнема отъ бѣднитѣ. Помисли, чий сж тѣзи пари: на онѣзи ли, които сж работили цѣлъ животъ за насъ, или на тѣзи, които нищо не сж правили, освѣнъ зло? Тѣзи пари не сж мои, и азъ не ги харча за себе си. Азъ ги харча за човѣцитѣ, както ме моли за това Агнеса. Азъ не мога да ти ги дамъ. Ти ги искашъ за лоши работи. На такъвъ, като на тебе, не може да се даватъ пари. По-добрѣ е да се махнешъ отъ тука, ние нѣма за какво да говоримъ, ние не можемъ се разбра единъ други.

— Не азъ нѣма да си отида, докато не ми дадешъ паритѣ.

— Както щешъ, ти знаешъ; сѣди, ако искашъ, и тукъ. Само че азъ сега не мога да сѣда съ тебе, прощавай. И Фабиола отишла въ другата стая.

Фулвий я настигналъ и извикалъ:

— Дай паритѣ, или ще те убия!

— По добрѣ ме убий, а паритѣ не давамъ. Азъ зная, че ти съвсѣмъ ще пропаднешъ съ паритѣ, тѣ не ти трѣбать.

Тѣй ли!

И Фулвий се хвърлилъ съ ножъ върху Фабиола.

Въ тази минута въ стаята се втурнала Сира и се хвърлила прѣдъ Фулвию, като заградила съ себе си Фабиола.

— Събудисе, Фулвие, какво правишъ? — извикала Сира.

Фулвий се обърналъ къмъ Сира и, вѣнъ отъ себе си отъ ядъ, ударилъ Сира съ ножа право въ гърдитѣ. Сира облѣна въ кръви пданала на земята.

Фулвий дошелъ въ себе си. Изведнажъ лицето му се искривило отъ ужасъ, той цѣлъ затрѣпералъ и се уловилъ за главата.

— Какво азъ направихъ? О богове, какво азъ направихъ? и той избѣгалъ отъ стаята.

Фабиола се навела надъ Сира — Сира била вече мъртва. Фабиола се изправила, тя не плакала, а сѣ стояла на онова мѣсто и гледала на мъртвото лице на Сира. Лицето ѝ се вкаменило, като че се вдървило.

— Прощавай сестро, прощавай, Сиро! Ти много направи за мене, благодаря ти. И добрѣ ти живѣ, и умрѣ тѣй, както дай Боже всѣкому. Христосъ е казалъ, че нѣма нищо по добро, отъ колкото да дадешъ душата си за приятеля си. Ти тѣй и направи. Богъ да е съ тебе. Вижда се такава е волята Му. Сега тя не е вече при мене. Но азъ имамъ други сестри и братя, и азъ ще живѣя за тѣхъ. И това е сжщо тѣй волята Му.

Влѣзли приятелитѣ на Фабиола, бѣднитѣ — видѣли Сира мъртва, смаяли се и заплакали. Наченали да питатъ Фабиола, какъ станало това, а послѣ дигнали и отнесли Сира въ другата стая. Въздъхнала Фабиола, зеда кашницитѣ и отишла въ тъмницитѣ при страдащитѣ, гладнитѣ човѣци, които, тя знаела, че я чакать, чакали утѣшение и нейната добра дума.

* * *

Тѣй живѣли и умирали първитѣ християни. Това сж били мъченици за вѣрата Христова. Тѣ не се боели да живѣять по правдата Божия, да вървятъ слѣдъ Христа. Не се боели на всѣкадъ да говорятъ за Него и да поучавать човѣцитѣ. Тѣ не се боели отъ смъртта и у-

мѣли да мратъ когато е било нужно; тѣ вѣрвали, че е по важно не живота имъ и смъртътъ, а това, щото човѣцитѣ да познаятъ истиннаго Бога и волята Му. Тѣ вършели това, което вършилъ и Христосъ. Той е казалъ: „Отче! Азъ Те откърхъ на човѣцитѣ, и тѣ узнаха името Ти и запазиха словото Ти. Азъ свършихъ на земята дѣлото, което Ти ми порча да изпълни и сега ида при Тебе!“

Ако нѣмаше такива човѣци, нѣмаше да дойде до насъ християнткото учение. Тѣзи мъченици сж изнесли на плѣщитѣ си учението Христово и високо сж го турили прѣдъ всички човѣци. Тѣхъ ги мъчили и убили, но учението, за което тѣ умрѣли, останало въ човѣцитѣ и човѣцитѣ го видѣли, и наченали малко по малко се повече и повече да узнаватъ и да приематъ християнското учение.

Тѣ много сж помогнали и на насъ, и намъ ни е сега вече, по леко да бъдемъ християни. Сега вече за само думата „Християнинъ“ нѣма да ни мъчатъ, както мъчели понапрѣдъ. Само че и въ наше врѣме за човѣкъ, който иска не само на думи, а на дѣло да бжде Християнинъ, сжщо тѣй има прѣчки и страдания. И въ наше врѣме такъвъ човѣкъ става като чуждъ за човѣцитѣ. Често човѣцитѣ странять отъ него, смѣять му се, клеветять го, често съвсѣмъ го и оставать. Той остава самичакъ, и само слѣдъ дълго, дълго врѣме сполучва съ примѣра си и живота си да помири човѣцитѣ съ себе си, и то не всички, а само онѣзи, които иматъ при сърдце християнското учение.

Но сега високо стои това учение прѣдъ свѣта, — като свѣтило свѣти. Въ него, въ учението на Христа, е всичката правда Божия, която я свѣтлината на живота.

Христосъ е открилъ на човѣцитѣ Бога, чрѣзъ Себе си Го е открилъ, и човѣцитѣ бивать живи само чрѣзъ Бога, Който е любовта въ човѣцитѣ единъ къмъ други.

Да, първитѣ християни умѣли да вървятъ слѣдъ Христа, да пазять правдата Му, и голѣма благодарность трѣбва да искаже на памятьта имъ всѣки, комуто е скъпа правдата Христова, защото тѣ дали себе си за нея.

Нека земаме отъ тѣхъ примѣръ за въ живота.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛѢТОПИСЪ.

Вжтрѣшенъ отдѣлъ

Семинаристи въ университета. До сега за редовни студенти въ нашия университетъ се приемаха само завършилитѣ съ зрѣлостенъ изпитъ гимнасти. По рано педагогиката и философията за редовни студенти се догускаха и свършилитѣ педагогическо училище или духовна семинария. Съгласно новия законъ за университета, и това право на семинариститѣ и педагогиститѣ се отне. Тия дни министерството на народното просвѣщение е внело въ Народното Събрание единъ законопроектъ, съ който прѣдлага да се узакони приемането на всички свършили срдне учебно заведение — включая и семинариститѣ — за редовни студенти въ всички факултети на университета ни.

Трѣбва само да се съжелява, че въ нашия университетъ нѣма и богословски факултетъ, кждѣто нашитѣ семинаристи, съгласно подготовката и призиването си, да могатъ

да продължатъ богословското си образование, и тъй да станатъ и останатъ добри работници въ църковния ни животъ и богословската наука.

Синодално окръжно. Св. Синодъ е издалъ слѣдното окръжно (№ отъ 15 того) до епархийскитъ началства, което, като относяще се до енорийскитъ свещеници, печатане дословно:

„Въ брой 1057 на в. „День“ отъ 12 того е оповѣстено на 3 стр., кол. 3, подъ надсловъ: „Училищнитъ имоти въ България“, че министерството на народното просвѣщение било наредило да се съставятъ въ всѣка община комисии, състоящи отъ кмета, главния учителъ или инспектора и мѣстния свещеникъ, за да направятъ аккета по училищнитъ имоти, много отъ които съ течение на врѣмето били завоювани отъ различни църковни настоятелства, лихвари и др. недобросъвестни лица. На Св. Синодъ не е извѣстна тая наредба на поменатото министерство, затова съ настоящето идемъ да Ви грикачимъ да внушите на благоговѣйнитъ свещеници въ Богоспасемъта Ви епархия, че тѣ не могатъ да участвуватъ въ реченитъ комисии ако дѣйствително се съставятъ такива“.

Вън ценъ отдѣлъ.

Съединение на австро-унгарскитъ православни църкви. До 60-тѣ години на миналото столѣтие всички сегашни австро-унгарски православни църкви, при все че сж имали свободата на вътрѣшното самоуправление, били подъ върховната църковна юрисдикция на карловицката патриаршия. Прѣзъ тия години се издигна и въ църковно отношение националниятъ въпросъ. Националиститъ бѣха подбуждани и отъ австро-унгарското правителство. Плодъ на тия националистически движения у народитъ, що съставѣха тогазъ Карловицката патриаршия бѣ: отдѣлянето на особена Буковинска митрополия въ Австрия, особена Трансилванска (румънска) митрополия и самата сръбска църква въ Унгария, — Карловицката. Защото Далмация, по политическото дѣление, не влиза въ Унгария, а въ Австрия, тя бѣ присъединена къмъ Буковинската православна митрополия. По тая причина, и всички австрийски православни епископии съставляватъ тѣй наречената Буковинско-Далматинска църква. Туй разединение на православнитъ въ Австро-Унгария е не особено полезно, първене, отъ чисто религиозно-нравствено гледище, а второ, даже отъ чисто народно гледище на православнитъ. Защото на противницитъ на православието е всекога по-лесно да работятъ съ по-малки и по-слаби митрополии, отколкото съ една съединена православна църква въ цѣла Австро-Унгария.

Наистина, още въ 1864 година, послѣ отдѣлянето на ромънитъ отъ Карловицката патриаршия и образуването на особена Трансилванска Митрополия, съ императорски указъ се позволяваше на 3-та православни митрополити отъ Австро-Унгария (Карловицкия, Буковинския и Херманщадския) да се събиратъ да обсъждатъ и рѣшаватъ въпроси, които се отнасятъ да цѣлата православна църква въ Австро-Унгария. Ала туй позволение, благодарение ннедрожколюбнитъ дѣйствия на Австро-унгарското правителство, до сега си оставаше мъртва буква. А въ Австро-унгарскитъ православни Митрополии има, наистина, въпроса които би трѣбвало да се обсъждатъ и възприематъ и отъ тримата православни Митрополита.

Види се, по тия съображения, карловицкия патриархъ Георги (Бранковичъ) напоследне е подигналъ въпроса въ св. карловицки архиерейски Синодъ. Въ засѣданията на послѣдния е било поржчено на трима епископа, членове на синода, да проучатъ въпроса за устройството на архиерейски синодъ, състоящъ отъ тримата православни австро-унгарски митрополити, т. е. отъ Карловицкия, Буковинско-далматинския и ромънско-трансилванския. Послѣ изследването на въпроса, тримата горѣпоменати членове на синода ще дадатъ отчетъ на Карловицкия св. Синодъ, за да се направятъ по-нататѣшни постѣпки по реченото устройство.

Ако добритъ намѣрения на Карловицкия св. Синодъ се осъществятъ — мѣрката ще има грамадно значение. Като се спази църковната автономия на отдѣлнитъ митрополии, синодалното имъ съединение въ моменти и въпроси, касаещи се до общото положение и интереси на православната Австро-Унгарска църква, ще подѣйствува твърдѣ благотворно върху окръпването и развитието на послѣдната.

Официалното название на православната църква въ Австро-Унгария не е „православната. . . тая и тая. . . църква или митрополия“, а „Гръко-восточна църква или митрополия“. Карловицката Патриаршия намира това послѣдното название за неправилно и иска да се въведе първото название. За тая цѣль патриаршията се е обърнала и къмъ Буковинската Митрополия, дѣто названието на църквата е също тѣй, — „гръко восточна“.

До колко горнитъ намѣрения на Карловицката патриаршия ще бждатъ съчувствие посрѣщнати отъ Буковинската и Трансилванската Митрополии — не може съ положителност да се каже. „Гласникъ православие долматинске цркве“ привѣтствува начинанието на патриарха. Може да се мисли, че то нече срѣщне противодѣйствие у славянското православно население въ Австро-Унгария.

Народно — църковниятъ сръбски съборъ въ Карловъцъ. Съ разрѣшението на австрийския императоръ, на 10 того въ Карловицъ е билъ откритъ сръбскитъ народно-църковенъ съборъ. Тоя съборъ играе видна роля въ църковното, а особено въ народното развитие на православнитъ сърби въ Унгария. Болшинството отъ членовѣтъ на събора принадлежатъ на радикалната сръбска народна партия, членовѣтъна която сж до крайностъ опозиционни на правителственитъ домогвания върху сръбскитъ народни правдини въ Унгария. Ето защо, още въ първитъ засѣдания е било рѣшено да се махне държавното знаме, отъ зданието, въ което засѣдава събора. Ние ще съобщаваме на читателитъ си по-важнитъ рѣшения на събора.

Едно потвърждение на Библията. Професорътъ по вендската филология въ Оксфордския университетъ, Л. Х. Милъ, напоследъкъ е написалъ и издалъ едно важно съчинение върху Зороастра, Филона и Израилъ, въ което между прочемъ доказва върността и старинността на нѣкой съобщавани отъ Библията факти. Професоръ Милъ за сега минава като пръвъ авторитетъ по изследването на най-старитъ ирански религиозни химни. Първата половина на книгата състои въ внимателно изучаване на старитъ персийски надписи. Той ги сравнява съ онѣзи части отъ Библията, които се занимаватъ съ позволенieto на Кира за съграждането на храма въ Ерусалимъ. Тукъ той доказва автентичността на повѣствованията на Ветхия Завѣтъ и съгласието имъ съ персийскитъ надписи на Дария, който турилъ и изпълнилъ религиозната политика на прѣдшественика си Кира. Останалата частъ на книгата разисква въпроси, свързани съ Авестота и влиянието ѝ върху евреитъ на плѣненieto.

Явна благодарностъ.

Кесаревското църковно настоятелство (Гор.-Орѣховска околия), изказва своята сърдечна благодарностъ къмъ г-на Гимо Друмевъ, за гдѣто благоволи да подари едно тричашечно кандило на църквата „св. В. М. Димитрия“ на стойностъ 20 лева.

Нека Всевишния го награди хилядократно и му подари щастие и дългоденствие, както нему, така и на сѣмейството му. Високопохвалниятъ му примѣръ дано бжде послѣдванъ и отъ други благочестиви християни, имената на които църквата ще пази за дълги врѣмена.

Кесарево, 28/II 1906 г.

Настоятелство, свещеникъ: Р. Друмевъ.